

LESZ-E MUNKA?

Robertson munkügyi miniszter legutóbbi kijelentése szerint az ideán télen minden megkaparítható tőkét fel fognak használni a munkanélküliség leküzdésére. Az ottawai országgyűlés által megszavazott huszmillió dolláros segélyen kívül az egyes tartományok valamint a kerületek is ugyasólván az utolsó nélkülözhető centjüket is közmunkákba fogják fektetni, hogy ezáltal segítsenek az arra szorulókon. A két nagy vasutársaság pedig huszonegy millió dolláros építkezéseket kezd még az ősz folyamán. Összesen tehát 80-90 millió dollárról volna szó, melyet Kanada mozgósítani tud a nélkülözhető és keresetre szoruló tömegeknek.

Hogy mit fognak ezzel az óriási összeggel kezdeni, azt még nem állapították meg pontosan. Egészen bizonyos azonban, hogy az ugynevezett Trans-Canada Highway, azaz a Sydney-től Vancouverig húzó országút megépítését mihamarabb megkezdik. Emellett négymillió dollárt tesznek félre rendkívüli segélyek kiutalása céljából. A többit a tartományi utak, hídak és vasuti átjárók egy részének helyreállítására fordítják és ezáltal mintegy kétezer fő fogatnak munkát adva, sok farmert fognak kisegíteni szorongatott helyzetéből. Egy és fél millió dollárt szántottak juttatni a vasutaknak az utépítésekhez és más közmunkákhoz szükséges anyagok szállítása fejében — ugyhogy a sok milliónak akad majd hamarosan gazdája és a kormány, valamint a hatóságoknak éppen egyik legnehezebb feladata, hogy ugy használja fel a rendelkezésre álló összeget, hogy abból a lehető legtöbb jusson a munkanélküliség leküzdésére.

A közmunkákra kilrt pályázatok mérlegelésével egyidejűleg megindult a találgatás aziránt, hogy vajon hány embernek sikerül majd a fenti 80 millió dollárral alkalmazást és legalább néhány hónapra megélhetést biztosítani. Míg a vasutársaságok mintegy tízezer munkásnak számítanak kényeret adni, egyes nagyobb városok három-ötezer ember munkával való kisegítését remélik a rendelkezésükre bocsátott összegből. Azt azonban már előre is meg lehet állapítani, hogy a százezer vagy annál is több munkanélküli nem tudja majd elhelyezni még ideiglenesen sem az előirányzott összegekkel.

Es itt újra felelevenedik a munkásság marxista világnézetének kialakulását előidéző régi társadalmi csapás: a gép. Mert amikor az ezeréhszázados évek végén Watt feltalálta a mai modern gőzgép őst és amikor éppen száz esztendővel ezelőtt megindult Stephenson első gőzmozdonya Angliában — abban a pillanatban meg volt pecsételve a dolgozó tömegek sorsa. Ugyanezt érezték a kényerüket féltő szabómesterek is, máskülönben nem törték volna darabokra az első varrógépet... A gép pedig, amely annyit kényelmet és áldást, de egyúttal nyomort és átkot jelent az emberiség számára, a mai világban is állandóan ott függ, mint a mesebeli Damoklész kardja, a fejünk felett.

Amíg a csatornázási és földhányási munkálatokat száz és száz munkás megélhetését elvonó hatalmas kotrógépekkel végeztetik, amikor kubikosok helyett hernyótalpas járművekkel hordják a sürített levegővel működtetett szerszámokkal kibányászott fűrész rögöt vagy sziklát — addig a gépek és a vállalkozók kapják végeredményben a munkanélküli segélyek legnagyobb részét és nem a munkások, akik pedig legjobban rászorulnak a támogatásra. Pedig ha valaki, ugy azok a honfitársaink megérdemelnék a jó keresetet, akik hosszú hónapok nélkülözésekkel tel szervenés után, rongyosan és kizhözött állanak a kemény kanadai tél minden borzalma előtt.

Hány magyar van Kanadában?

A HIVATALOS ADATOK AKARATLANUL IS MEGHAMISITJAK A MAGYARSÁG KANADAI LÉTSZÁMÁT, MIKOR A MEGSZÁLLOTT TERÜLETI MAGYAROKAT AZ UTÓDÁLLAMOK LISTÁJÁN TUNTIK FEL — MIKÉPEN VÉDHEJLÜK MEG ÉRDEKEINKET A LEGKÖZELEBBI NÉPSZÁMLÁLÁS ALKALMAVAL?

A "Kanadai Magyar Újság" mindig teljes mértékben fennállanak. A legutóbbi hivatalos kimutatás szerint egész Kanadában összesen 5,579 tíz éven felüli "Hungarian" és 2212 tíz éven felüli "Magyar" volna, azaz összesen 7,791 lélek, akiknek száma tartományonként a következőképen oszlik meg: Nova Scotia 4, New Brunswick 4, Quebec 123, Ontario 1,070, Manitoba 572, Saskatchewan pedig 5,183, Alberta 604 és végül British Columbia 133. Ezek alapján 1911-től a háboru kitöréséig, valamint 1918-tól 1921-ig összesen csupán 1,576 magyar jött volna Kanadába, míg például 1901-től 1911-ig 10,560 volt állítógat a Kanadába vándorolt magyarok száma. Így alakul ki azután a statisztika a következőképen: Kanadában 1901-ben 1,549, 1911-ben 11,605, 1921-ben pedig összesen 13,181 (7,791 felnőtt és 5390 gyermek) magyar és "Hungarian" volt a birodalom területén, ami Kanada lakosságához viszonyítva nem éri el a 3%-ot sem.

AMIKOR TÖBB MAGYAR OLVAHA A KANADAI MAGYAR ÚJSÁGOT, MINT AHÁNY VAN KANADÁBAN

Azóta ismételtlen foglalkoztunk a minden kanadai magyart egyformán érdeklő kérdéssel, nemkülönben adatokkal igazoltuk az 1928 április 21-iki számban közölt "Kik azok a jugoszlávok" című cikkünkben, hogy a kanadai népszámlálások folyamán milyen lehetetlen alapon állítják össze a magyarságról az adatokat. És bár fölsőlegesen sohasem bolygattuk a kényes kérdést, most, az 1931 június 1-i népszámlálás időpontjának végleges meghatározása alkalmából nem hallgathatjuk el a hivatalos kanadai kimutatások tévedéseit, annál is inkább, mert amint a múlt héten megjelent "1930 Canada Year Book" is igazolja, hogy az 1921-es népszámlálással kapcsolatban történt visszasszágok még

mindig teljes mértékben fennállanak.

A legutóbbi hivatalos kimutatás szerint egész Kanadában összesen 5,579 tíz éven felüli "Hungarian" és 2212 tíz éven felüli "Magyar" volna, azaz összesen 7,791 lélek, akiknek száma tartományonként a következőképen oszlik meg: Nova Scotia 4, New Brunswick 4, Quebec 123, Ontario 1,070, Manitoba 572, Saskatchewan pedig 5,183, Alberta 604 és végül British Columbia 133. Ezek alapján 1911-től a háboru kitöréséig, valamint 1918-tól 1921-ig összesen csupán 1,576 magyar jött volna Kanadába, míg például 1901-től 1911-ig 10,560 volt állítógat a Kanadába vándorolt magyarok száma. Így alakul ki azután a statisztika a következőképen: Kanadában 1901-ben 1,549, 1911-ben 11,605, 1921-ben pedig összesen 13,181 (7,791 felnőtt és 5390 gyermek) magyar és "Hungarian" volt a birodalom területén, ami Kanada lakosságához viszonyítva nem éri el a 3%-ot sem.

MÉG KANADÁBA IS ELKISÉRT BENNÜNKET AZ OSZTRÁKOKKAL VALÓ KÖZÖSÉG ÁTKA

A háboru közbejöttét, valamint az osztrák-magyar közös viszonyból kifolyó hátrányok elbántást és a magyar véreinknek "Austrian" néven való elkönyvzését mind figyelembe véve is, nem mulasztottuk el ismételtten felhívni a kanadai magyarság figyelmét a "közözelebbi népszámlálásra, miután ma mindeneség Kanadában tartózkodó honfitársunk gerincesen színt val 1931 június 1-én: a kanadai magyarság hivatalosan bejegyzett száma könnyen a kár az ötszöröse is emelhető,

ha már a bonyolult középeurópai helyzet folytán nem is lehetne kimutatni papíron a százezer kanadai magyart. Annál is inkább nagy szükség van itt véreink megértő együttműködésére, miután a legtöbb hiba és a legsúlyosabb tévedés éppen az utóbbi tíz év alatt bevándorolt magyarokkal történt és így mindegyikünk szempontjából el sörangu fontosságu, hogy a következő tíz esztendőre ne kelljen szégyenszemre szerepelelnünk a hivatalos népszámlálási adatok tömkelegében.

AZ MEG NEM SZÉGYEN, HA VALAKI CSEH, OLÁH VAGY RÁC ÁLLAMPOLGÁR — CSAK MAGYARNAK VALLJA MAGÁT

Meg kell jegyeznünk, hogy amint a népszámlálási kérdőíveket, egy hivatalos számadatokban is külön rovatok szolgálnak annak eldöntésére, hogy az illető milyen anyanyelvű. Amint az az 1921-es népszámláláskor megállapítást nyert, akadt sok magyar, aki attól való féltésben, hogy az utódállamokban lakó szeretteiknek esetleg kellemetést okoznak azzal, ha magyaroknak vallja magát — egyszerűen felmutatta utlevélét és ennek folytán mint cseh-szlóvak, jugoszláv vagy román szerepel az adatokban. A magyarság szempontjából azonban nem az állampolgárság kérdése a fontos — végeredményben azt nem kell szégyelneünk, hogy hány ezer és ezer magyarnak kellett új hazát keresnie a "béke" jóvoltából. Életbevágó fontossággal bír azonban az anyanyelvű és faji rovatok pontos kitöltése, illetőleg a népszámlálási biztosok helyes felvilágosítása.

Jelenleg ugyanis szomorú tényekkel állunk szemben, amit a következőkben részletezendő adatokból mindjárt láthatnak is olvasóink. Azt ma már mindenki tudja, hogy az összetartó nagy tömegek ugy politikai, mint társadalmi szempontból nagy sikereket érhetnek el — rendszerint a kisebb fajl vagy más alakulatok rovására. Még a közmondás szerint is "a nagy hal megeszi a kicsit" — hát

még a valóságban! Ha tehát a kanadai magyarság életérős országos szervezet nélkül, fájának megfelelő kanadai politikai és társadalmi képviselője híján még gyenge létszámának megnyirbálását is tetlenül nézi: akkor igazán magunkra kell vetnünk.

"I AM HUNGARIAN BY BIRTH AND MY MOTHER-TONGUE IS MAGYAR"

Az a kérdés tehát, hogy miképen kapcsolódhatik be mindeneség honfitársunk abba a nagy munkába, amely a kanadai magyarság pontos számát igyekszik a jövő nyáron tartandó népszámlálás kapcsán megállapítani, hogy bármikor hivatalos adatokkal hivatkozhatunk a 70-80 ezer magyarra, ahelyett hogy a számszerűen ki nem mutatható 100,000 kanadai magyart emlegesse. A feladat nem is annyira nehéz, mint amilyennek látszik és nem kell egyetlen honfitársunknak sem áldozatot hoznia, kockázatot vállalnia, avagy bármiknek is szívességet tennie. Csupán ki kell jelentenie a népszámlálási biztosnak — és akárkinek, aki érdeklődne, — hogy "I am Hungarian by birth and my mother-tongue is Magyar."

Ha pedig bármelyik honfitársunk sajnos nem volna magyar vagy kanadai állampolgár, hanem cseh-szlóvak, jugoszláv avagy román állampolgár — nem kell attól félnie, hogy más nemzetiségek listájára fogják sorolni, ha nyíltan megvallja, hogy faja és anyanyelve magyar. Mert nem az állampolgárság a fontos végeredményben, hiszen a határokat ahogyan egyik napról a másikra százműföldekre áttöltik, ugy sohasem lehet tudni Európában, hogy mit hozhat a holnap. A fontos azonban az, hogy mindeneség kanadai honfitársunk belekerüljön az 1931 június 1-i népszámlálási adataiba, mint magyar fajl és magyar anyanyelvű kanadai lakos — ha másminlyen állampolgársági rovatba veszik is fel.

MIBŐL LESZ A CSEREBOGAR — AVAGY KIK IS AZOK A "CSEH-SZLOVÁKOK", "JUGOSZLÁVOK" ÉS KÜLÖNBÖZŐ NEMZETISÉGEK?

Sajnos ma még másképen áll a helyzet és bár lehet, hogy teljes jóakarattal, még az 1929-es bevándorlási adatok téves kölése folytán is sok ezer magyar került más nemzetiségek rubrikájába. Nézzük csak sorjába a középeurópai adatokat! Míg például 1929 folyamán 5,189 magyar állampolgár és az 1930-as Canada Year Book szerint csupán 422 magyar jött az utódállamok területéről, addig Cseh-szlóvákiából 1929-ben Kanadába érkezett 851 cseh, 5 morva, 4,343 szlovák és 2,040 "cseh-szlóvak". Jugoszláviából érkezett 410 szerb, 1,014 horvát, 264 szlovén, 1 dalmát és 3,650 "jugoszláv"; Rumániából érkezett 332 román és 4,913 "különböző" nemzetiségű bevándorló.

A fenti adatokból világosan látható, hogy egyedül az 1929 év folyamán több mint tízezer (pontosan 10,603) szinmagyar avagy magyarérzésű német jött Kanadába, akik a bevándorlási hatóságok kellő érdeklődésének hiánya révén mint nem magyarok szerepelnek a kimutatásokban. Tekintettel azonban arra, hogy a jövő június 1-i népszámláláskor nemcsak az utlevél számit és nem csupán az állampolgárságot veszik figyelembe, hanem kitüntetik a faji származást és az anyanyelvet is: jövő ilyenkorra teljesen megváltozhatik a hivatalos kanadai statisztikák képe — ha minden kanadai magyar ugy akarja. És ha van a kanadai magyarságban önérezt és komoly bizalom a jövőben, akkor meg fogja tenni önmagának azt azt a jócselekedetet, hogy ma, amikor a csalfa Masarykok bűnbánó képpel korszorut raknak a Madáchok sírjára — mindenütt büszkén meg meri vallani: "My race is Hungarian and my mother-tongue is Magyar..."

NEM A CÍR CSINALJA A FORRADALMAT

IRTA VASS JÓZSEF

Ezt a tárcát, amelynek olyan megkapó politikai háttérre van, az elhunyt nagy politikus ez előtt huszonöt évvel írta egy magyarországi vidéki lapba.

I. — Rossz kedve van — sutogja az előszobában Gregor, a mindentől inas. És a magasállású urak, köztük a külügyminiszter, óvatosan távoznak. Mert Gregor ismeri a helyzetet. Tudja, mikor lehet. Azért írta róla a külügyminiszter egyik barátjának, hogy "megfeszíthetetlen ember". Aminek kettős értelme van és mind a kettő igaz.

II. Sándornak tényleg rossz kedve volt azon a napon. Mint nagyon sokszor. A dallásteremtő császár révedező szeme ismeretlen célpontok után kutatót, míg lelke a múlt emlékein merengett és lassan-lassan sok keserüséggel telt meg. Mekkorra ambícióval lépett atyja halála után a trónra! Első beszéde békét és údvös reformokat hirdetett. Ugy képzelte, hogy az óriási birodalom herculesi erővel emel nyugot, hogy minden vonalon vidám fejlődésnek induljon a nemzet lomha teste. És az eredmény? Odakünn egyenletesen, halkán hullott a hó. II. Sándor ugy érezte, hogy minden hópehellyel egy-egy szép reménye hanyatlík alá. Felszabadította a jobbágyokat. Azt hitte, az egész birodalom lába elé borul örömeiben, és mi történt? Tízkes kezek felgyű-

tották a fővárost. Megreformálta hadseregét. Lelkes, képzett tiszteket akart nevelni. És nevelt forradalmárokat. Táglította a sajtó békóin, hogy közelebb hozza népe lelkéhez a művelt nemzetek gondolatvilágát. A sajtó a reakcionáriusok kezébe került. Népe elégedetlen, a nemesek elidegenedtek, az ifjuság külföldre menekült tanulni, a lengyelek lázonganak, a török háborúval fenyeget és neki alig van egy-két biztos embere. Legálább így mondják ezeket neki Suwalow és Trepow, az áltami és fővárosi rendőrség vezetői.

Kopogás hallatszik, Sándor megrettenve néz az ajtó felé. Egy idő óta folyton merénylők-től fél. Semmi. A szolgálatteljesítő kamarás lép be és jelenti, hogy Trepow generális óhajta megtenni szokásos jelentését. A cár bólint: Jöjjen be. Belép. Száraz, magastermetű, alattomos tekintetű ember. Egy csomó iratot tesz a cár elé és röviden felelget a kérdésekre.

— Kivégezték az áprilisi merénylőt? — Igen felség. — Vallott? — Nem, felség. — Megbánást se mutatott? — Nem adta jelét, felség. — A cár sóhajt. Aláírja az okmányokat. Trepow táskára szedi őket azután így szól: — Bátor vagyok jelenti császári felségednek, hogy legmagasabb parancsa szerint holnap udvari vándorlatot rendezünk a nowgorodl erdőszegében. — A császár szeme felragyog: — Lesz-e jó hajítás?

— Néhány ritka nagy medvét szorítottak be az egyik sütiibe, felség.

— Jó — szól a császár és elbocsátja hü szolgáját, rossz szellemét.

— Már jó kedve van — sutogja oda künn Trepow Gregornak. — Megmondtam neki, hogy holnap vadászat lesz.

II. Másnap kora reggel szokatlan élnétség verte föl a téllapota csendjét. Előkelő urak tanácsoltatták tízes paripáikat a komor főbejárati előtt, egész seereg katonatiszt, rendőr, szolga várakozott az indulás idejére. Az udvari szánok is készen álltak, tele nehéz prémekek burkolt udvari hölgyekkel, akik vídámán csevegtek és fogadták egy-egy jóképű tiszt udvarlásait. Végre leérkezett a cár. Derűs jókedvvel nézett szét a várakozókon, azután lovára vetette magát és vágatva indult neki a nowgorodl erdőkhöz vezető utnak. Gyönyörű idő volt. A fölönben erős hideg kissé engedett szigorúságából. Millió napsugár villogott a keményre-fagyott havon, ugylászott, mintha az utmenti ákácok is jókedvűen emelgették volna a terheküket a nap felé. Sándor arca nekipurult a gyors vágatástól, de méginkább a várható vadászajalmaktól. Lelke újradelét férfierejének és hatalmának öntudatában, a kétség és csüggedés árnyai messzemaradtak ilyenkor mögötte, éppen azért voltak Trepow az ilyen napokat felhasználni arra, hogy egyik-másik tervét a császárral jóváhagyassa, vagy veszedelembé került titkos cinkos-

társai részére elnézést eszközölje ki. A vadászat nagy apparátussal megkezdődött. Sándor, tájékozódván a hajts irányáról, gyalog és egyedül vágott neki a rengetegnek, ahol a medvéket sejtette. Környezete ismerete bátorságát és biztos kezét, azért nem követte senki, ezt még se engedte volna, hanem a társaság eloszlott az erdő különböző pontjaira.

Csakhamar fölzendült az erdő, a hajtkó lárjától. Itt is, ott is kúrhang jelezte, hogy a vadak belekerültek a körbe, amely mindig szűkebbre szorult a cár lés helye felé. Sándor lövése készen, várt. Egyszerre lomha csörtetés hall az egyik oldalán. Óriási medve jelent meg a néhány méternyi tisztás szélén: Az állat megállott és szemügyre vette az uralkodót. Sándor, ki rendszeren néhány puska borszára közel szokta magához engedni a vadat, nem lött. A hajtkó lárjája most a közelben közelben harsant fel, mire a medve tovább akart rohanni. Ebben a pillanatban a cár egy lövést tett az állat felé, amely föllesmerén az ellenséges szándékot, Sándor ellen fordult. A cár lött, de talán először életében, nem talált pontosan. A golyó a medve lapockájába fúródott. A feldühödött állat rávetette magát a cárra, mielőtt azonban az kést ránthatott volna, hátulról egy hatalmas természetű hajtó ugrott elő és lándzsáját az állat oldalába dőfte. A medve dühös morgással fordult új ellensége felé, akit a természet maradt lándzsa leütött lábáról s így egy pillanat alatt a vad rettenetes talpai alá került. A cár vadászásával ro-

hant az állatra és egy irtózatos löféssel véget vetett a küzdelemnek. Az állat kimúlt, de még akkor is karmai között tartotta az ismeretlen hajtót, akiknek arcát borzalmasan összemarcangolta.

Sándor maga is segített a bátor embert föléleszteni és sebeit bekötözni.

— Derék ember vagy — szól neki a cár, mikor a sebesült kislése magához tért.

— Hogy hívnak?

— Michal a nevem, bátyuska.

— Hovavaló vagy?

— Nikolskojében lakom.

— Van valami vagyonod?

— Hogy föl szabadultunk, enyém a föld, melyen apám dolgozni szokott.

— Tegyétek saroglyára ezt az embert — szól a cár — vigyétek haza, ápoljátok, míg meg nem gyógyul. Azután adjatok neki annyi pénzt, hogy földesurának a váltásdíját ki-fizethesse.

Hazamenet Sándor elgondolkozott. Ez az egyszerű pór tulajdonképpen az életét mentette meg neki, hősiesség közbelépésével. És a cár szívet melegséget öntött el. Mégis vannak hiúséges alattvalói, ezek az egykeszeri pórók, akik nem tudják elfelejteni, hogy az ő keze szabodította fel őket a rabslasztásból. — Igen, a nép, a milliók, szeretnek engem — morocli a cár — és én adok rá okot, hogy még jobban szeressenek.

III. Közeledtek a karácsonyi ünnepek. Csak az tud magánál arról a mélységes, meggyözö-

déses vallásosságról és belső öméről, amely ilyenkor az egyszerű orosz nép lelkét elfogja, fogalmat alkotni, aki valamikor együtt élt e derék emberekkel. Nikolskoje falu apró házcskáit szílte a léleketüket visszafogta, leskelődtek ki a temérdek hó mögöl, ugy várták a szent ünnepeket. — Test vérem, megszületik az Ur! — Így köszöntik egymást a férfiak napokkal előbb s a csillángelő szánok a borsasszörű kislovakkal egymásután érkeznek estétként a városból. Hozzák a Szent Krisztus ajándékait. Az asszonyok, leányok, jámbor éneket dúdolgatva, tisztogatják a háztáját és sütik-főzik az egyszerű ételeket, de amelyek mégis ünnepet jelentenek a családnak az istalán. Az öregek sebb esteken kiülnek bundájukban a ház elé és reszketeg hangon tárgyalják a nagy ünnepet és emlékeikben keresgélnek, vagy a nagy zsoltároskönyvet forgatják. Nem tudnak ugyan olvasni, de betéve tudják a szoltárokat s így az olvasás mégis csak sikerül.

Az idei karácsonytól egybéként is nagy örömet várnak a nikolskojei emberek. Már vagy tíz esztendőre fizetgetik keserűsen összekuporgatott pénzüikkel a váltásdíját, 1863-ban kezdték, most fogják a legutolsó részletet lefizetni. Azután a saját földjükön dolgoznak. Hogy Szent Mihály és Szent György áldják meg a cár bátyuskát, aki őket felszabadította. Tekintetük kiszalad a háztárba és szeretettel ámogatja a hóborította területet. Ez mind az övék lesz. Irást is kapnak róla. És ünnepléses komolysággal ballagnak az öreg

Saweljew után, aki a kerületi főnökhöz veteli őket fizetni. Mikor Michal háza előtt elmennek és a gyógyuló beteget meglátják az udvaron, nehézséges mozdulattal, de szívből üdvözlik ő a falu büszkesége. Megmentette a carbátuska életét. Ne ki nem is kell fizetni, mégis az övé a föld.

A kerületi főnök fogadja őket. Levett kalappal, szép sorban állnak előtte és elmondják, mi járathat vannak. Azután lerakják az utolsó részletet az asztalra.

— Jó — szól a főnök, — el-mehettek.

Nem mozdulnak.

— Mit akartok még? — Mival rájuk dühösen Potapow, a főnök.

Az öreg Saweljew lép elő és szól:

— Sok esztendő óta fizetgetjük a földet árát, ma lefizettük egészen, kérünk, adjál nekünk irást arról, hogy a föld a mi tulajdonunk.

— Mi kell nektek? Irás? Kuttyák! Így mertek ti beszélni a cár emberével? Majd adok én nektek irást! Katonák, költöz-zetek meg ezt a gazembert, a többi verjétek szét. És tudjátok meg, a határ az enyém és jaj annak, aki csak mukkanl is mer!

Mélységes rémület ilt ki az egyszerű arcokra. Némán néztek irást! Katonák, költöz-zetek, sőt még akkor se tértek magukhoz, mikor a katonák korbáccsal kergettek ki őket a házból. Szótlanul bandukoltak végig az uccán és mintha őz a hóborította területet. Valamennyen Michal portájára seregnak róla. És ünnepléses komolysággal ballagnak az öreg